

Ե Ի Կ Ճ Ք Ի

ՀԱՄԻՆԻՔԻՆ ԵՆԾԱԿԱՆԱԴՐ ԲԱՏԻՍՏԱՆԻՔԻ ՀԱՄԻՆԻՔԱՅԻՆՈՒՅՑ

BAŠĆINA

Glasilo Društva prijatelja glagoljice

BROJ 5

BOGOJAVLJENJE

1996.

ՅՐՃՓԻՐՃԵ

ԵՆԾԱԿ • ՄԵ •

Ի	A	1	ՈՐ	Ճ	30	Փ	F	500
Ե	B	2	Հ	K	40	Լ	H	600
Կ	V	3	Մ	L	50	Կ	(O)	700
Ճ	G	4	Մ	M	60	Կ	Ć, ŠĆ	800
Ե	D	5	Ք	N	70	Վ	C	900
Յ	E	6	Յ	O	80	Կ	Č	1000
Մ	Ž	7	Բ	P	90	Ս	Š	
Կ	Dz	8	Ե	R	100	Ի	(poluglas)	
Ե	Z	9	Ծ	S	200	Ե	JA, (I)JE	
Կ	(I)	10	Մ	T	300	Ե	Ju	
Ճ	I	20	Ճ	U	400	Կ	J	

ԵՆԾԱԿԱՆՈՒՅՑ - ZAGREB

BAŠĆANSKA PLOČA

Ususret devetstotoj obljetnici

Nezaustavno, sigurnim koracima približavamo se trećem tisućljeću. Još nekoliko godina — i provirit ćemo kroz zavjesu vremena u 2000. godinu. Vrijeme je, dakle, da se zamislimo o budućnosti: ona raste iz prošlosti, iz nje se uzdiže kao snažno stablo ljudskoga postojanja. Vrijeme je, da mislimo o proslavi 900. obljetnice našega jedinstvenoga, najvažnijega spomenika hrvatskoga jezika, književnosti i povijesti — spomenika hrvatskoga ponosa. To je Bašćanska ploča, koju su dugo vremena proučavaoci datirali godinom 1100.; odustali smo od te godine — ali pouzdano znamo, da je tekst napisan i u dragi kamen uklesan nedugo nakon smrti hrvatskoga kralja Dimitrija Zvonimira (+ 1089.). Vjerojatno prije 1100. godine. Dakle, tu smo!

Bašćanska ploča dragocjen je spomenik naše pismenosti, tj. pisane kulture. Svjedoči kako se glagoljica utvrđivala u hrvatskome narodu ne samo kao liturgijsko pismo, nego i kao pismo uprave i kraljevske kancelarije. Ona govori o procesima i načinima toga utvrđivanja: glagoljica na ploči je tzv. formativnog tipa, prijelaz između oble, starije i uglate, mlađe glagoljice, koju nazivamo hrvatskom. Na ploči se nalazi i nekoliko slova za koja neki misle da su iz latiničkog alfabeta, ali je vjerojatnije da su iz ćiriličke azbuke. Budući da je kralj Zvonimir, prije nego je postao hrvatskim kraljem bio banom Slavonije, Ploča svjedoči kako je tada i u Slavoniji glagoljica živo pismo.

Na Bašćanskoj ploči, na hrvatskom jeziku i pismu, uklesana je kraljevska intitulacija "kral' hr'vat'sk'i", ne dakle "kralj Hrvata" (lat. rex Croatorum) nego s pridjevskom konstrukcijom, jer ona pokriva i stvarnost naroda i stvarnost prostora, a zatim svjedoči o jezičnoj tradiciji, koja će postati konstantom za hrvatski način izražavanja.

Bašćanska ploča spomenik je naše književnosti. Ona je prvi originalan tekst na hrvatsko-staroslavenskome jeziku, tekst koji je već posvojio i prevladao staroslavensku tradiciju te se oslanja i na govor Hrvata, ne dakle, samo na tekstove u svetim knjigama. Svijesni smo, i jasno nam je koliko je tekst Bašćanske ploče zrelo književno-jezično ostvarenje i u zapisu opata Držihe (I. dio) i posebice u zapisu opata Dobrovita (II. dio). Trojičnost u slaganju riječi, uz asonance i aliteracije, govori o književnoj intencionalnosti i o tradiranom, lijepom i skladnom hrvatskom izričaju.

Bašćanska ploča je dragocjen spomenik jer je ona uzorak i primjerak na kome je hrvatska filologija polagala ispit, od svojih modernih početaka u XIX. stoljeću do danas. Možemo reći, da nema hrvatskoga filologa koji se Bašćanskom pločom nije bavio, nastojeći odgonetnuti poruku kraljevske darovnice, a zatim tekst, njegove višeslojne odlike, a zatim svako pojedino slovo i njegove posebne oblike (Črnčić, Rački, Jagić, Milčetić, Ivšić, Štefanić, Hamm, Hercigonja, Fučić, Frangeš, Bratulić, Damjanović, Žagar). Danas nam ploča govori jasnim glasom iz dubine prošlosti. Ona je dragocjeni, dragi kamen naše pisane kulture i književnosti, iz nje učimo o hrvatskoj povijesti i o počecima hrvatske književnosti, o hrvatskome jeziku i o pismu, glagoljici, koja nas je duhovno oblikovala.

Prošla su vremena nacionalnoga pesimizma i povijesnoga zamora, daleko je za nama to otrovno vrijeme sumnje, i pjesnik danas sigurno ne bi zabugario kao nekad *Pred kraljevskom pločom u Baški*: "Pružimo si bratske ruke / rastrgane iz daljine / iskopajmo grob si velik / s kraja na kraj domovine / i lezimo u njeg mirno / kao braća zagrljeni ... Aj, mi ćemo spavat skupa / kralju Dmitre Zvonimire!"

Sjaj Bašćanske ploče neutrnuli je sjaj nacionalnoga ponosa i pouzdanja u danas i u sutra.

Josip Bratulić

ԶՄԻՆՈՒՄ ՀՅԵՑՎ

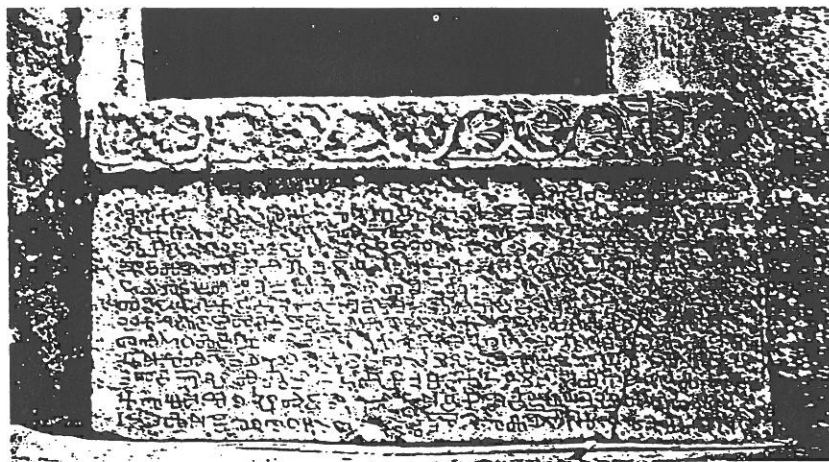
ԵԻՄԱՅԻՐՅՈՂԻ

ԻՊԻ ՅՐԻՍԻՄԻ ՄԵՒՄՆԻ
 ԶՄԵԼԵՑ ԶՄԵՆԻ ԵՅՆԵՄԻ
 ԶՄԵՄՆԻ Զ ԵԼԻՏԻՄ ԶՄԵՄՆԻ
 ՎՅՈՑՎ ՅՈՒՄ ՀԵՐԻ;
 ՆԵՑ ՄԵՅՈՅ ՄՅՅՆՎՅ ԵՑԻ
 ՀԻՄՅՎ, ՄՅԵՅ Յ ՎՅՅՆ ՄԵՑ,
 Ի ՄՅՄՆՄԻ Ե ՄԵՄՆ ՄԵՑԻ ԶՄԻՄ.

Ի ՅՎԵՐ Ե ՄԻՎՅ ԶՄԵՄՆ
 ՐՅՑԻՅՄՆ ՄԵՄՆ ՄՅՄՅ
 ԳԻՄՎԵՐՄՆ ԵՒՄՈՒՄԻՅՈՂԻ ՀԵՐԻ,

Ե ԵՅՑ ՄՅ: ՅՄՅ ՄՅ ՄՅՅՎ
 ԳԻ ԶԵԼՎՅ ՄԵՄՆ ՄՅՄՅ
 Ե ԶՄՅՄՅ ՄՅՅՎ ՄՅՅՅ ՎԻ ԶԻՅՄ!
 Ի ՄՅ ՄՅՐԻՅ, ՄՅՅՅՅՅ ՀԵԼԻՄՅ
 Ե ՄԵՄՅՎՅ ՄՅՅՅ,
 ԶՄԵՄՅՅՅՅ ՄՅ ԵՅՅՅՅ
 ՄԻ ԵՅՅՅ ՅՅՄՅՅ
 ԵՑԻ Ե ԶՄՅՅ ՀԵՐԻՄՅՅՅՅ ՄՅՅՅ!

ՄԻՅ ՎԵԼՅ ԶԻՅՅ ՄՅԵԼՅՅՅՅՅ ՅՐԻՄԻ
 Ե ՄՅՅՅՅՅՅ ԵԼԻՅՅ ՄԻՅ;
 Ե ԶՄՅՅՅ ՄՅՅՅ ՐՅՀ Ե ՀԻՅՅՅ ՀՅՅՅՅՅ
 ՐՅՅՅՅ ԶՄԻՄՅՅՅՅՅ ՎՅՅՅՀ ՄԻՅ:
 ՄԻ ԶՀՅՅ ԵՑ ԶՄՅՅՅ!

Baščanska ploča, konac 11.st., prema fotografiji iz 1869.g.

ՄԻՍՏՅ ՄԻԵՔՔԻՅ

ՀԱՄԻԿԱՅԻՄՆԻԿԱՆԻ

ՀԱՄԻԿԱՅԻՄՆԻԿԱՆԻ ԸՄՆԱԿ
ՉՀԱՄԻԿԱՆԻ ԲԵՄԻԿ
ՅԻՅՄԱՅՄՈՒ ԿՅԱԿ
Չ ԿԻՄՅԵՉ
Չ ՐԱՆՈՅՄԱՅՈՒՅ

ՄՍՏՅ ՄԱ ՅԵԻ ԳԵԻՔՅ

ՐՃՐԻՄ ԶԼ
ԸՄՆԱԿ
Չ ԵՉԵՐ ՐՄՅՄՅՅԵԻ
ՐՄՅՄՅՅԱԿ

ՔՅ ՄԱ ՔՅԱ ԸԻԲԻԻ ԵՃՄՃԼ
ՀՅԵԵՉՄ Չ ՄԵԻՔՅՄՅՅԵՉ
Յ ՄՃԱՅՄՅՄՅ ԵԻ ԸՅԵՄՅ
ԵԻ ԵՔՅՄՅ ՉԿՄՅՅԻԵԻ ՀԱՄԻԿԱՅԻՄՆԻԿԱՆԻ
ՃՄՅ
ԿԵՃՄԻԵԿԱՆԻ ՄԻՔ
ՄՅՄՅՅՄԻԿԱՆԻ ԸԵՐ

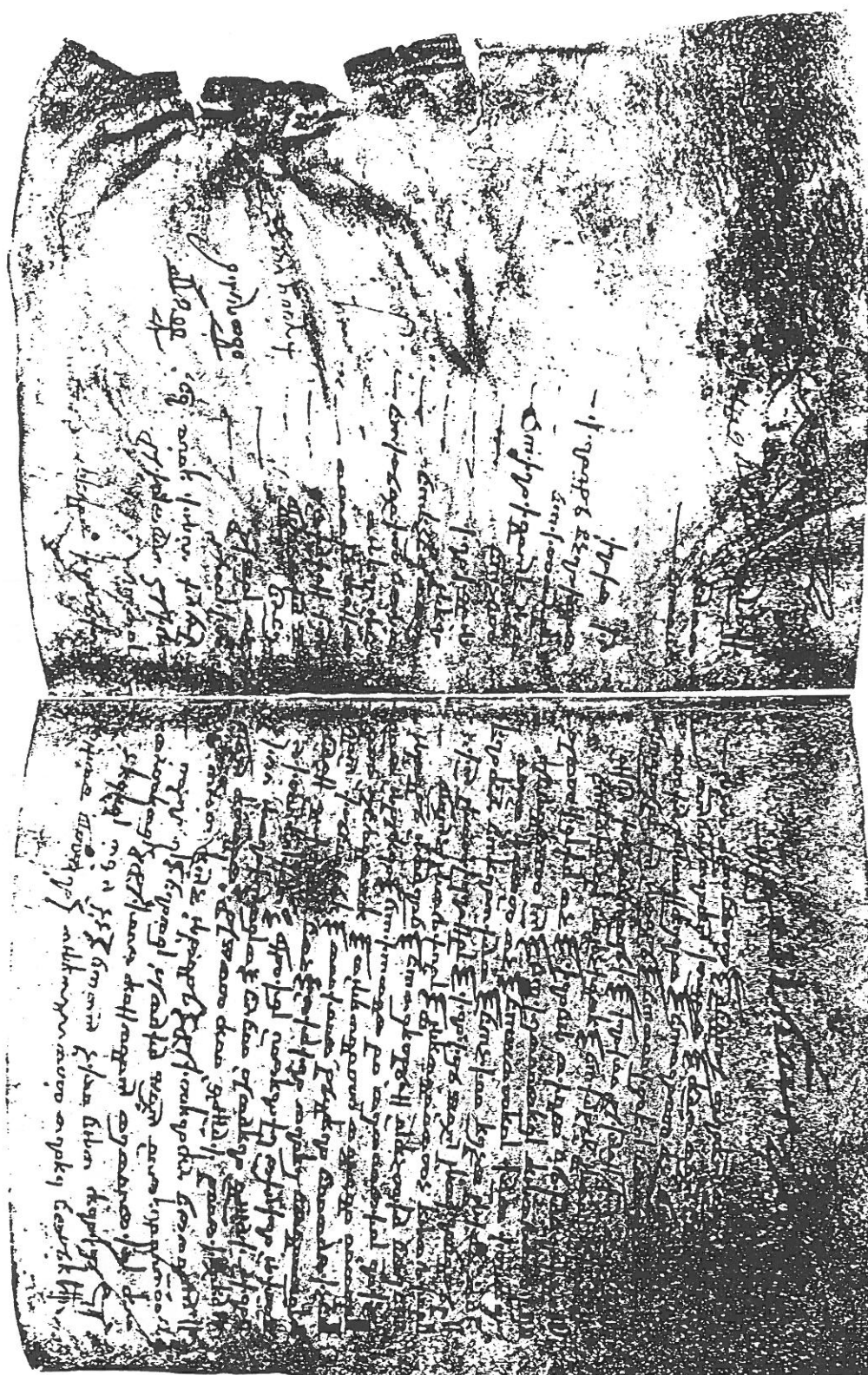
ՀԱՅՄԱՅՅՅ ՄԱ ՃԻՅՄՅ
ՄԻ ՔՅՄԵԻ ՀԱՄԻԿԱՅԻՄՆԻԿԱՆԻ ԸՄՆԱԿ
ՅԱՅՄ ՄՅԵՃ
ՀԱՄԻԿԱՅԻՄՆԻԿԱՆԻ

ԿԻՄՅ ԸՅ ՅՄԿՅՄՅՄՅՄԻԿԱՆԻ ԳՄՃԳՄԻԻ
ԵՃԳ ՅԱՄՅՅՅՅ ՐՅՄՅՅՄՅՅՅՅԻ
ԿԻՄՅ ԸՅ ԵՅԵՃ ՐԵՅՅԿԵՅՅՅՅՅ
ՀԱՅՄԻՄՅՅԿԱՆԻ ԳԵՅՅՅ
ՀԱՄԻԿԱՅԻՄՆԻԿԱՆԻ ԸՄՆԱԿ
ՃԳՄԻՔՅԵԻ ՃԳ ՄՅՅԵՃԵԻ ԵԻՄՅ
ՐԵԻՐՅՄՅՅՅՅՅ

ՀԱՅՄԻՄՅՅԿԱՆԻ
ԸՄՆԱԿ ՀԱՅՄԱՅՅՅ ՀԱՅՐՅՅՅՅՅ
ՀԱՅՄԻՄՅ ՐԵՄԻՐ
ՄԻԵՃՔՅ ՄՅՅՅՅՅ
ՄԻՔՅՅ ՀԵՃՅՅՅՅՅՅՅ
Ճ ՄՅՔՅՅ
Ճ ՄՅՅՅՅՅՅ

Ivana Čepulić: Poklonstvo Triju kraljeva

Božićna pjesma *Bog se rodi v Vitliomi*, rukopis HAZU iz XV.st.

BOG SE RODI V VITLIOMI

Božićna pjesma *Bog se rodi v Vitliomi* spada u krug najstarijih i najpopularnijih božićnih pjesama. Najstariji zapis je iz Pariške pjesmarice (druga pol. XIV. st.); nešto je mlađi zapis iz Akademijina rukopisa iz XV. st. (IV. a 92) za koji je R. Strohal tvrdio da je "najstariji sačuvani pjesnički spomenik hrvatske knjige", a što je kasnije prof. Stjepan Ivšić opovrgao, iako doista nije sporno da je pjesma mnogo starija nego njeni sačuvani prijepisi. O tome svjedoči i lik "Vitliomi" za uobičajeno Betlehem; vitacizam govori o staroslavenskoj liturgijskoj sredini u kojoj je pjesma nastala, ali se raširila i u latinaške krajeve, pa čak i na kajkavski prostor.

Stjepan Damjanović

BOG SE RODI V VITLIOMI

ԵՅԼԷ ԶՅ ԵՅՈՆՑ ՈՒՒ ՈՒՅՈՒՄՑՅՈՒՄՑ ՄԵՒԿՈՒՄՍԻՐ ԶՅՈՒՑ ՄՈՒԼՈՒԿ ԶՈՒՅՈՒՄՑ
 ԼՆԿՈՒՑ ԶՄՅ ՄՈՒԼԻՑ ԵՅՈՒՑ ԼԿԻՑ ԵՅՈՒՑ ՈՒՅԵՅԼԷ ՈՒՅՈՒՑ
 ՈՒՑ ՈՒԿՈՒՄՑԵՑ ԵՒՑԳՈՑ ԶՈՒԿԼՈՑ ՈՒՅ ԶՈՒԿՑՎԿԼԷ Զ ԲՅ ԶՈՒԿԼՈՑ
 ԶՈՒՅՈՒՄՑՈՒՒՒ ԵՅՈՒՒԿ ԲԿ ԲՅԼԷ ՈՒՅՈՒՑ ՈՒՅՈՒՑ ԼԶՈՒՒ ԲՅՅԲԿ ՄՈՒԿԿ ԶՈՒՄՑՈՒՑ
 ԿԲԻԿՅՈՒՄՑ ԶՅ ԿՅՈՒՄՑԿԼՈՑ ԼՈՒԿՅՈՒՒՒ ԼԷ ԵՅԼՈՑ ՈՒՒՒՒ ԿՈՒՍԿԼՈՑ
 ՄԲՅՈՒԿՈՒՄՑ ԿԲԻԿՅՈՒՒՒ ՄՈՑ ԿՅԿԼՈՑ ԶՈՒԿՈՒՑ ԵՅՈՒՒՒ ԼՑ ՈՒՅԿԼՈՑ
 ՅՈՒԿԲԷ ԿԲԻԿՅՈՒՒՒ ՄՅ ԲՅԼԷ ՄՅԿՅ Զ ՈՒՅԿՈՒՒՒ ԶՄԷ ՄՈՒԼԷ ԵՅԿՅ
 Կ ԿՈՒՒՒ ՄՈՒԿԿՈՒՒ ԵՅՈՒՄՑՈՒՒ ՈՒԿՈՒՄՍԻՐ Զ ԲԿ ՈՒՄՈՒՒ ԿՈՒՒՒ Կ ԲԿՈՒՄՑՈՒՄՍԻՐ
 ԶՈՒԿՑՈՒՒՒՒ ԶՅ ԵՅՈՒՑ ՄՈՒԿԿՈՒՒ ԼՑ ԵՅ ՈՒՅԿՈՒՒՒ ԳՒ ԲՅԵԿ ԳՈՒ ԲԿՈՒՒ
 ԲՅ ԼԿՈՒԲՅՈՒՑ ՄՅՈՒՒԼԷ ԶՈՒԿՈՒՑ ԶՅՅՈՒՑ ԼԿ ԵՒՄՑԳՈՑ ԲԿՑՈՒՑ
 ՈՒՅՈՒՒՒ ՄՅՈՒՒՒ ՈՒՒ ՈՒՅՈՒՄՑՅՈՒՄՑ Կ ԿՈՒՒՒՒՒՒՒ ՈՒՒ ՄՅՅՈՒՒ ՄՅՈՒՑ
 ԼԿՈՒ ՈՒԿՈՒՄՑԵՑ ՄՅ ԶՈՒՅԿՈՒՒՒ ՄՅԼՅՈՒՒ ԶՈՒՄՑՈՒՒ ԶՅ ԿՈՒՒՒՒՒՒՒ
 ՈՒՅԵՒ ԶՅ ԲԿ ԿՈՒՒՒՒ ԳՒԼՅՈՒՄՑԵՑ ԵՅՅՈՒՒ ԼՈՒԿՅՈՒՒ ՈՒՒՒ ԵՅԼԷՒՒ
 ՈՒՄՈՒՒՒՒ ԼԷ ՈՒՅՈՒՄՑՅՈՒՒ ՈՒՄՈՒՒՒՒ ԼԷ ԵՅՈՒՒ ՄՅՈՒՒ
 ՈՒՅԼՈՒՒՒՒՒՒ ԵՅՈՒՒԿ ԼՆԿՈՒԿ ՈՒՑՈՒՒՒՒՒՒ ԵՅԼԿ ՄՈՒԿՈՒԿ
 ԶԲԸ ՄՈՒՒՒ ԶԼԵՒՒ ՄՅԼԷՒ Զ ԲԿՑՈՒՒՒՒ ԿՅՈՒՒ ՈՒՅԼԷ
 ՄՅՈՒՒ ԶՅԲԿ ՈՒՅՈՒՒՒՒ ԼՑ ՈՒՒՒՒ ԶՒՒՒՒՒՒ ՍԵՒՈՒՒՒՒ
 ՈՒԿՈՒՒՒՒՒ ՄՅ ՈՒՅՈՒՒՒՒՒ ԵՅԼՈՑ Կ ԶՅՈՒՒՒՒՒ ՈՒՒՒՒՒՒՒ
 ՄՈՒԿՈՒՒՒՒՒ ԵՅՈՒՒՒ ԿՅՈՒՒ ԼՑ ԲԿ ՈՒԿՈՒՒՒՒ ԶՈՒԿՈՒՒՒ ԼՈՒՒՒՒ
 ՈՒՒՒՒՒՒ ԳՈՒՒՒ ԶՈՒՒՒՒՒՒ ԶՈՒՒՒՒՒՒ ՄՅ ԶՅ ՈՒՒՒՒՒՒՒ
 ԶԼԵՒՒՒ ԵՅԼԿ ԳՒԿԼՈՑ ՄՈՒՒԿ Կ ԼՆԿՈՒՒՒՒՒ ԼԿ ԲՅ ԳՒԿ ԶՈՒԿ
 ՈՒԿՈՒՒՒՒ ԶՅ ՈՒՒՒՒՒՒՒՒ ԼՈՒԿՅՈՒՒՒ ԵՅԼԿ ՈՒՒՒՒՒՒՒՒ
 ԶՈՒԿՈՒՒ ԵՅՈՒՒՒ ԼՅ ԿՅՈՒՒՒՒ Զ ՄՆԵՒԳՈՒՒՒ ՈՒ ԲԿՈՒՒՒՒՒՒ
 Զ ԶՈՒՒՒ ԵՅՈՒՒ ԶՅԲՅ ԶՈՒԿՈՒՒ ԵՅՈՒՒ ՄՅԵՒ ԿՅԲՅ
 ԶՅԲՅ ԵՅՈՒՒ ԵՅՈՒՒ ԼՈՒԿՈՒՒՒՒՒ ՈՒՒ ՈՒՒՒՒ ՈՒՒՒՒ ՈՒՒՒՒՒ ԿՄՅԲՅ

Tumač manje znanih riječi:

v Vitliomi - u Betlehemu; *djavlju* - đavolju, vrazju; *tagda* - tada, *pride* - dođe; *pred kov'* - pred kom, kojom; *čudovahu* - čudahu se, divljahu se; *usi vapjahu* - svi klicahu; *množastvo* - mnoštvo; *vijahu* - vidješe, *ki pojahu* - koji pjevahu; *teče* - dohrli, doleti, dotrči; *prišad* - došavši; *pravlju* - govorim, javljam; *nastavlju* - upućujem; *ne kasnite dolgo stati* - nemojte dugo oklijevati; *tujem* - tuđem; *važgaše* - užgaše, zapališe; *na vkup* - svi odjednom; *zgovoriše* - progovoriše; *potacimo* - potecimo, požurimo, pohrlimo; *skoro* - brzo; *tekše* - potekavši, pohrlivši, otrčavši; *vekse* - veće; *Diva* - Djevica; *obladaše* - vladaše; *slaji meda* - slađi od meda; *na pravih* - na pravedne; *oslak* - magarčić; *skoti* - živine, stoka; *ku* - koju; *druzim* - drugima; *vinu* - svagda, uvijek; *v usi viki vikom* - u sve vijeke vjekova;

[illegible]

Tumač nekih manje znanih riječi (ě = ~~h~~ = i; e; je; ije):

jegda - kada; *rojen* - bi rođen; *v Vitlěomě ijudejscěm* - u Betlehemu judejskomu; *čěsara* - kralja, cara; *vlsvi* - mudraci; *vstoka* - istoka; *pridu* - dođu; *Jerusolim* - Jeruzalem; *glagoljuče* - govoreći; *iže* - onaj, koji; *vidjehom* - vidjesmo; *na vstoce* - na istoku; *pridom* - dođosmo; *jemu* - njemu; *slišav že* - čuvši (to); *arhijereje i knjižniki* - velike svećenike i pismoznance; *vprašaše* - pitaše; *Hrst* - Krist; *rěše* - rekoše; *manjši* - manji; *v' vladikah* - među vladarima, vladarskim mjestima; *Is tebe bo izide* - jer iz tebe će izići; *vladika* - vladar; *iže upaset* - koji će napasati, pasti; *ljudi moje* - narod moj; *tagda* - tad; *otaji* - potajno; *priležno* - pomno, marljivo; *javlšu se im zvězdu* - kad im se javila zvijezda; *posla je* - posla ih; *idete* - idite; *izvěsto* - točno; *o otročeti* - o djetetu; *jegda obrečete je* - kad ga nađete; *uzvěstite mně* - izvijestite mi, obavijestite me; *az* - ja; *šad* - otišavši, pošavši; *poklonju se* - poklonim se; *idu* - pođu; *se* - evo, gle; *juže* - koju; *dojděže* - sve dok ne; *sta* - zasta; *svrhu* - povrhu; *iděže* - (mjestu) gdje; *bě otroče* - bijaše dijete; *videće že* - a kad su vidjeli; *vzradovaše se* - obradovaše se; *velijeju* - velikom; *zelo* - veoma; *ušadše v dom* - ušavši u kuću; *jego* - njegovom, njega; *padše* - pavši (ničice); *otvrstimi skrovišči svojimi* - otvorivši svoje dragocjenosti; *livanj* - tamjan; *muro* - pomast, smirnu; *otvēt prijamše* - primivši odgovor, uputu; *v sně* - u snu; *na* - nego; *vzratiše se* - vratili se; *v stranu* - u zemlju, državu;

Razmišljanja uz evanđelje

“I TI SVIJETE ČITAVI, SPASITELJA POZDRAVI!”

Bogojavljenje se odnosi prema Božiću nekako kao Duhovi prema Uskrsu, kao njegova punina: Bogojavljenje je očitovanje Božića svim narodima. Tako ga predstavlja svečani pretpjev za "Veliča" kod druge večernje: "DANAS zvijezda mudrace privede k jaslama. DANAS posta vino iz vode na svadbi; DANAS na Jordanu Krist primi krst od Ivana da nas spasi." Kad je riječ o bogojavljenju, nipošto ne treba odmah misliti na izvanredna viđenja. Bilo je doista u povijesti povlaštenih vidjelaca i vidjelica, npr. sveta Bernardica. No crkveni nauk uvijek ističe da se misterij Boga i svih Božjih zbilja - pa stoga i misterij Utjelovljenja - tek vjerom proniče. Tu je vjeru sam Krist proglasio vrhunskim blaženstvom kad je rekao Tomi Nevjernom: "Budući da si me vidio, Toma, povjerovao si: blaženi koji ne videše a vjeruju" (Iv 20, 29). Stoga u zvijezdi svetih mudraca Crkva nadasve gleda svjetlo i dar vjere.

Na Bogojavljenje Crkva danas rado razmišlja o dostojanstvu i pozivu svake istinske ljudske znanosti. U svetim mudracima s poštovanjem promatra i nagovara svaku istinsku ljudsku znanost koja također - na sebi svojstven način - krči put čovjeka k Bogu. Čovjek se naime

može vinuti do spoznaje Boga dvama putovima. Nekako *uzlazno*, ljudskim razmišljanjem - polazeći od stvorenja k Stvoritelju. Drugi je put *silazni*: Bog se objavljuje u povijesti na prepoznatljiv način - "zapodijeva razgovor s ljudima kao prijateljima i s njima druguje da ih pozove u zajedništvo sa sobom i u to ih zajedništvo prigrli" (DV 2). Taj silazni put Božji dosiže najveće povijesno očitovanje u Kristu Isusu (DV 4). Crkva se na oba vatikanska sabora izjasnila da se "metodičko istraživanje ni u jednoj struci - ako se vrši doista znanstveno i po moralnim načelima - nikad neće stvarno protiviti vjeri jer profane i vjerske znanosti imaju izvor u istome Bogu" (GS 36, 43, 58, 62). (...)

Zvijezda vjere i znanosti

Luka uklapa Isusa u rimsku povijest (Lk 2,1 i 3,1 sl), a Matej mu rođenje označuje imenom Heroda Velikog koji je vladao od 37. do 4. godine prije Krista, prema današnjem računu znanosti. (Treba dakle pomaknuti za nekoliko godina unatrag stvarni početak kršćanske ere!) Umjesto da zalazimo u sve pojedinosti evanđelja, naznačimo nekoliko važnijih tema. *Prije svega*, Isus se na temelju Mihejeva proroštva (r.6) kao Kralj-Pastir Izraela suprotstavlja, evo, kralju uzurpatoru tuđeg porijekla. Prorok u završnici toga svog proroštva, makar se ovdje ne navodi do kraja, ističe temeljnu notu Isusova kraljevanja - mir: "On, on je mir!" (Mih 5,4), što povezuje ovo evanđelje i s prethodnim psalmom kao i sa smislom cijele Poslanice Efežanima. Dok se Herodova vlast temelji na sili i zatoru, Krist se pojavljuje kao kralj krotak (usp. Mt 21,4 = Zah 9,8).

Druga misao: Jeruzalemski religiozni krugovi umjeli su pročitati proroštvo i odgonetnuti mu značenje. No ostaju mrtvi-hladni, politički obazrivi i oportunisti. Stranci su poučljiviji od domaćih. Ne mislimo samo na njih, pronađimo pouke i za se - "dobre kršćane".

Treće, koliko god se uprli ljudi i sve protivne sile, kraljevstvo se Božje - trpeći nasilje - probija (usp. Mt 11, 12). Duhovito o tom pjeva današnji himan Časoslova: "Što dršćeš, kruti Herode? - Od kralja koji dolazi? - Ne, prijestolja ne otima - Tko rajski prijesto dariva!" Krist nije nasilni uzurpator, on je - kako ga zove sv. Bernardo - "Triumphator nobilis", plemeniti Pobjednik - srca osvaja ljubavlju.

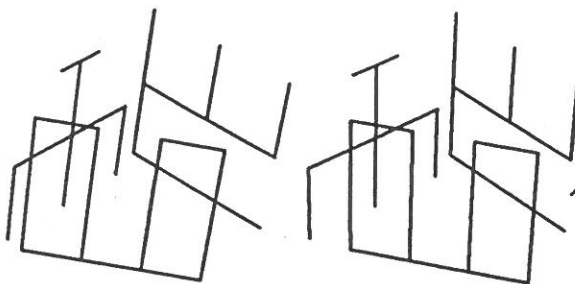
Četvrto, zvijezda mudraca podsjeća na glasovito proročanstvo poganskog vidovnjaka Bileama. Poslan od svog kralja, pod političkim pritiskom, da prokune nadolazeći Božji narod Izrael, on ga - i protiv svoje namjere, snagom Božjega Duha - blagoslivljuje: "Od Jakova zvijezda izlazi, od Izraela žezlo se diže!" (Br 24,17 - te cijeli sklop 23,1 - 24,25). U vezi s tom čudnovatom zvijezdom, od Keplera dalje zvjezdoznanci, ne bez uvjerenosti, izračunavaju sve moguće astronomske podudarnosti. No već je sv. Ivan Zlatousti upozorio: "Ne istražuj narav zvijezde, uoči kamo ih je dovela!"

Peto, kršćanska tradicija u tim svetim mudracima gleda "prvine svih naroda" i navještaj kršćanskog univerzalizma. A evanđelje nas nadasve želi privesti tome da i mi - na kraju božićnog vremena - još jednom izrazimo Kristu Isusu svoje klanjanje. Da mu se, u svoj snazi te riječi, doista *poklonimo*: da mu trajno iskazujemo svoju čast i poštovanje, ali još više da ga *darivamo*, poklanjajući mu sve svoje biće, sa svim što imamo i što jesmo - ugrađujući se u rast njegova kraljevstva. U "*trima kraljima*" možemo promatrati, prema intuiciji srednjega vijeka, sve čovječanstvo, označeno nekoć - u vidokrugu Biblije - trima Noinim sinovima: Šemom, Hamom i Jafetom, koji predstavljaju Azijce, Afrikance i Europljane. U *njihovu trostrukom daru* naznačena je *trostruka vjeroispovijest*: u zlatu - priznanje kraljevske časti, u tamjanu - ispovijest Kristova božanstva, a u pomasti - njegovo pravo čovječstvo, njegova spasiteljska muka, smrt i uskrsnuće.

I još jedna misao: već po Augustinu, vratiše se drugim putem u svoj zavičaj "da nas pouče ovome: promijeniti put znači promijeniti život" (Govor 202, III, 4).

Bonaventura Duda

(iz knjige "SIJAČ JE SIN ČOVJEČJI", str. 64-69)

[illegible]

S REDOVITE MJESEČNE TRIBINE ՌԵԴԱԿՏԻ

Da biste se upoznali sa sadržajem prošlih predavanja na našoj tribini, donosimo ovdje sažetke koje su sastavili sami autori.

mr. Mateo Žagar: Jedinstvenost natpisa Bašćanske ploče
(8. studenoga 1994.)

Unatoč golemoj pozornosti kulturne javnosti – usmjerene prema tzv. “dragom kamenu” hrvatske kulture – još mnoga pitanja u vezi s Bašćanskom pločom traže svoje odgovore. Čini se da se mnogi i danas zadovoljavaju odgovorom da je na Ploči riječ o darivanju ledine i gradnji crkve. Ipak, pođe li se dalje, i pokuša li se odgovoriti na, u svojoj suštini, jednostavno pitanje: kakav je to tekst?, mora se uvidjeti izrazita osebujenost tog najstarijeg hrvatskog teksta. Natpis Bašćanske ploče nikada nije do kraja dočitan. Ni ovaj pristup neće dati konačno čitanje, ali ipak upozorava na neke smjernice u čitanju o kojima se mora voditi računa. Osnovno je pitanje: je li natpis Bašćanske ploče uopće jedan tekst. Ako jest – je li (i koliko) jedinstven. Ako nije, koliko ga dijelova sačinjava, i što te dijelove povezuje.

Godine 1853. J. Šafařík izvještava svjetsku slavistiku o pronalasku Bašćanske ploče, i govori o “trojnom prijepisu”; uskoro Rački uspoređuje naš natpis s drugim listinama XI. st. (osobito je zanimljiva usporedba s rukopisom iz zadarskoga Polichoriona; Rački smatra da je i predložak Ploče mogao biti pisan latinskim jezikom) i ustvrđuje kako je riječ o – darovnici – samo u prvom dijelu Ploče, dok je u drugom dijelu riječ o gradnji crkve. R. Strohal govori o četvornoj strukturi (izdvaja invokaciju i tzv. Mikulin dio). Vjekoslav Štefanić uglavnom preuzima Strohalovu analizu, ali u početku svoga istraživanja smatra da je glavni dio Natpisa – zapravo Dobrovitov dio. Najviše je, ipak, tekstnom čitanju Ploče pridonio svojom tvrdnjom da je posrijedi “prijepis iz kartulara” (iako mi nismo sigurni je li baš riječ o prijepisu ili o kreativnoj obradbi). Nastavljač te progresivne linije Rački – Strohal – Štefanić je i Branko Fučić. U tom je smislu iznimno važno njegovo istraživanje Jurandvorskih ulomaka odnosno tvrdnja da su oni zapravo elementi Druge bašćanske ploče, koja se nalazila s desne strane septuma, kao desni plutej. Važno je Fučićovo isticanje kako je morao postojati predložak koji je nastao u različitom vremenskom razdoblju, iz kojega je “*sastavljač (...)* *crpio* podatke”.

Da bismo pridonijeli čitanju Bašćanske ploče, primijenili smo tekstnolingvističku metodu kombinirajući je s postupkom rekonstrukcije. Tražeći odgovor – je li natpis Bašćanske ploče uopće jedan tekst – prvo je trebalo pronaći obavezne dijelove svakoga teksta: to su: početak, glavni dio i svršetak. Prvi je dio bilo lako prepoznati, jer je invokacija inače karakterističan početak za srednjovjekovne tekstove. Smatrali smo da je to početak ujedno otvoren prema prvoj mediojedinici glavnog dijela – tzv. Držihinu dijelu, ali i tekstu u cjelini. Tek ako se pokaže da na Ploči stoje dva različita teksta, o invokaciji možemo govoriti tek kao početku Držihina zapisa (u tom bi smislu početno *az* prije invokacije, ako nije posrijedi oznaka godine ili križ, moglo biti pripovjedačevo). Treba, također, reći da Bašćanska ploča nema svršetka – barem ne ravnopravnog po izdvojenosti – početku. Svršetak možemo pretpostaviti tek na kraju Druge bašćanske ploče. Dakle, sve osim invokacije na Bašćanskoj ploči je – glavni dio, i to: složeno sastavljen. Podijelimo li ga na osnovne tekstne jedinice – dobit ćemo šest izričaja, i to okupljenih oko dvije osi, odnosno dva posredna autora: Držihe i Dobrovita. U povijesti hrvatske filologije nije bilo suglasnosti oko toga koji izričaj kojoj osi pripada. Pozovemo li jezične argumente, jasno je da kao signali razdvojenosti služe prototekstne zamjenice *az* (iz prvotnih tekstova koji su poslužili konačnom predlošku koji će se uklesati). Tražeći šavove koji spajaju izričaje oba zapisa (o darivanju i gradnji) – ustanovili smo da su to riječi: *i* i *da*. Preciznom lingvističkom analizom pokazalo se da su posrijedi partikule, riječi bez gramatičke, ali iznimne komunikacijske vrijednosti (odjeljuju, nagovještavaju ulomljenost iskaza), koje služe autoru konačnog predloška, zapravo autoru Bašćanske ploče, da označi gdje jedan izričaj prestaje a drugi počinje (što je osobito važno kad u tekstu ne postoji interpunkcija, a i riječi se pišu u kontinuitetu, bez bjelina). Pretpostavljamo da su i te riječi “autorove”, naknadno dodane – kako bi se natpis Bašćanske ploče mogao prepoznati kao nova tekstna vrijednost. Dobrovitov, pak, dio (kojim on izvještava o gradnji crkve) čini samo jedan izričaj, no malo složeniji i ritimizirane strukture. a Mikulin dio vjerojatno se može svrstati u Dobrovitov (no u kartularu je vjerojatno zapis bio opširniji pa su neki dijelovi mogli biti ispušteni; odatle takva tematska izoliranost, nepostojanje tematske progresije). Gledano ponovno Natpis u cjelini vidljivo je da

svaki izričaj funkcionira samostalno, te tematskoga pretakanja gotovo da i nema. To nam je osnovno uporište u tezi da je natpis Bašćanske ploče kreativno djelo jednog autora (koji nije ni Držiha ni Dobrovit) koji je primjenjujući intertekstualno načelo stvorio novi tekst kreativno obrađujući dva zapisa (citata) koja je pronašao u kartularu Crkve Sv. Lucije (zapis o darovnici i zapis o gradnji) – stvarajući tako otvorenu kamenu knjigu na septumu crkve, na čitanje svekolikom pučanstvu. Bila bi to zapravo poetizirana povijest crkve: od darivanja ledine na kojoj će se crkva graditi, do same gradnje, a kasnije i još kakvog važnog događaja vezanog za samu crkvu (na desnoj strani). I na kraju, vjerujemo da se pokazalo neprijepornim da bi valjalo konačno odustati od barem dvije ponegdje uvriježene pogreške: da je Bašćanska ploča kamena darovnica, ili da je njezin autor opat Držiha. O ostalim tezama ovog predavanja, bez obzira na stupanj vjerojatnosti, svaka daljnja rasprava bit će neobično korisna.

fra Božo Sučić: Provincija franjevac trećoredaca – glagoljaša u Hrvatskoj
(10. listopada 1995.)

Samostanski franjevci trećoredci prvi se put spominju u Zadru 1251.g. Iz dokumenata XIV.st. vidljivo je da u Zadru i okolici ima više trećoredskih zajednica koje nisu međusobno čvrsto povezane. Trećoredci su u gradu bili upravitelji hospicija, a i njegovatelji bolesnika, osobito u vrijeme epidemija. Stara zadarska predaja veže trećoredce uz dolazak tijela sv. Šimuna u Zadar 1272.g.

Dokumenti XIII. i XIV. st. ne omogućuju nam stvoriti sasvim jasnu sliku o trećoredcima toga razdoblja. Kontinuirani rast i razvoj možemo pratiti od 1439.g. Te je godine zadarski nadbiskup Lovro Venieri dao fra Martinu Novaku u posjed crkvu Sv. Ivana u dnu zadarske luke. Iza toga počinje naglo širenje trećoredaca po sjevernoj Dalmaciji, Kvarneru i Istri. Začetnik tog bujnog rasta je fra Matej Bošnjak – Mastilić, u dokumentima često nazivan Zadrani, glagoljaš ("de Jadra", "de littera sclava"). Krajem XVI. st. Provincija je brojila 14 samostana. Taj nagli rast dade se protumačiti općim stanjem redovništva u Dalmaciji. Benediktinci naglo nestaju a njihovu ulogu u društvu preuzimaju franjevci i dominikanci uglavnom u gradovima i većim naseljima, dok prostranstva izvan tih naselja – ipak naseljena – ostaju nepopunjena. Upravo na takva mjesta dolaze ovi franjevački remete i popunjavaju ih.

Hrvatsku trećoredsku zajednicu proglasio je papa Siksto IV. godine 1473. samostalnom, dajući joj pravo na izbor vlastitih poglavara. Klement VIII. ujedinio je našu Provinciju s talijanskim trećoredskim kongregacijama 1602., te od tada zajedno biraju vrhovnog poglavara Reda. Stoljeće i pol Provincija se mirno razvijala i brojčano rasla. U vrijeme redovničkih reforma mletačke vlade 1767. g. Provinciji je zaprijetila propast jer je bilo zabranjeno primanje mladeži u prosjačke redove. U tako teškim prilikama uspio je o. Antun Juranić, svojim ugledom i vezama u Veneciji, da se neke odluke nad trećoredcima ne provedu. Propašću Mletačke republike i dolaskom francuske uprave stanje se još pogoršalo. Godine 1806. ukinuta su sva tri samostana u Istri (Kopar, Vižinada i Novigrad) te Sv. Ivan u Zadru 1807. i Sustipanac kod Pirovca 1808. Iz svih ovih nedaća Provincija je izašla vrlo oslabljena. Za usporedbu: 1768. g. imala je 14 samostana i 123 člana od čega 88 svećenika, a 1864. samo 7 samostana i 32 člana od čega 18 svećenika.

Novo razdoblje počinje provincijalstvom Josipa Dujmovića (1863.-1878. i 1883.-1884.). Njegove korjenite reforme, osobito u školovanju i odgoju kandidata, uvele su Provinciju u XX. stoljeće osnaženu brojem i spremnijim kadrom.

Većim dijelom svoje prošlosti Provincija je bila regionalno vezana za Dalmaciju. Kvarner i Istru i zato se nazivala dalmatinsko-istarskom pa ilirskom, od XIX. stoljeća hrvatskom (hrvatska redodržava), no danas je ona i po svojoj rasprostranjenosti hrvatska; nakon Prvog svjetskog rata trećoredci dolaze u gornju, kopnenu Hrvatsku (Zagreb, Ogulin, Kotari, Belišće, Kloštar Podravski).

Posebna značajka franjevac trećoredaca je ta da su se od samih svojih početaka u bogoslužju služili staroslavenskim jezikom, a u unutarnjem poslovanju (samostanska administracija) hrvatskim jezikom i glagoljskim pismom, te su u vezi s tim dali sasvim specifičan doprinos hrvatskoj kulturi.

Stari samostani čuvaju dio glagoljske rukopisne građe koja se odnosi na upravu samostana i samostanskih dobara. Glavnina glagoljske rukopisne građe danas se nalazi u Arhivu Provincije, čije je sjedište u samostanu sv. Franje Ksaverskog u Zagrebu. Navedena građa obuhvaća ova područja: a) upravno-administrativne knjige Provincije, samostana, imanja i crkvi b) molitveno-liturgijsku i teološko-pastoralnu građu, c) školsku građu d) pojedinačne dokumente.

Arhiv posjeduje i zbirku glagoljskih tiskanih knjiga i u njemu se nalazi Prvotisak misala iz 1483. godine te Spovid općena, unikatni primjerak senjske tiskare iz godine 1496.

VIJESTI

1) U Puli se od 19. do 23. rujna 1995. održavao prvi hrvatski slavistički kongres. Sudjelovalo je 198 inozemnih i domaćih kroatista i slavista. Predsjednik Organizacijskoga odbora bio je član našega Društva prof. dr. Stjepan Damjanović. Jedna od sedam sekcija nosila je ime *Paleoslavistička i hrvatskoglagoljska problematika*. U njoj, ali i u drugim sekcijama, izlagano je o temama, koje se tiču hrvatskoga glagoljaštva. Dio tih izlaganja ponovili su autori u Roču kamo su išli na razgledanje autentičnih glagoljaških vrijednosti i Aleje glagoljaša. Vodio ih je član našega Društva prof.dr. Josip Bratulić.

2) Na Prvom hrvatskom slavističkom kongresu (Pula, 19.-23. IX. 1995.) prvi su put dodijeljene nagrade kroatistima i slavistima koje će se dodjeljivati svake treće godine. Prvi dobitnik "Nagrade Stjepana Ivšića" počasni je član našega Društva akademik Eduard Hercigonja. Radujemo se i čestitamo! Tim povodom o prof. Hercigonji je napisana mala informativna knjižica koja sadrži odluku o nagradi, obrazloženje (D. Fališevac - Stj. Damjanović) te Bibliografiju znanstvenih radova E. Hercigonje i izbor radova o njemu (Vesna Hercigonja).

3) U povodu Prvoga hrvatskog slavističkog kongresa Organizacijski odbor je svim sudionicima podario likovne mape Drugog novljanskog brevijara. Mape je u dvije verzije (manjoj i većoj) izradila akad. slikarica Vera Reiser i krasna su uspomena na 500. obljetnicu toga znamenitoga hrvatskoglagoljskog kodeksa. Popratni tekst napisala je akademik Anica Nazor.

4) Otisnuto je drugo, popravljeno i dopunjeno, izdanje knjige prof.dr. Stjepana Damjanovića *Staroslavenski glasovi i oblici*. Knjigu koja na sveučilištima u Zagrebu, Rijeci i Osijeku služi kao sveučilišni udžbenik izdala je Jadranka Filipović (S.D.)

5) I ove godine u Roču je održana tjedan dana Mala glagoljaška akademija "Juri žakan" za odlične đake iz pojedinih škola Istarske i Primorsko-Goranske županije, i prvi put za đake iz Susedgrada i Nina. Đaci su zajedno sa svojim nastavnicima učili glagoljicu. Nekoliko predavanja održao im je akademik Branko Fučić. Na završetku akademije priređen je studijski izlet "Putovima Istarskoga razvoda". Na poziv organizatora boravili su u Roču i članovi ravnateljstva DPG, te su nastavnicima i učenicima predstavili rad Društva i list "Baščinu".

Glagoljaška škola održana je i na Korniću kraj Punta na otoku Krku - ove godine treći put. Đacima i polaznicima predavao je i u tajne glagoljskog krasopisa uvodio akad. slikar-grafičar Frane Paro.

6) U Senju je — povodom 500 obljetnice tiskanja Senjskog misala — tiskana knjiga pjesama Branka Benzie (1912-1958) pod naslovom *Kraj refula*. Pogovor je napisao prof.dr. Vatroslav Lopašić, prvoupišani član našega Društva. Pjesme su ispjevane na književnom jeziku i senjskom čakavskom govoru. Tiskane su krasopisnom glagoljicom iz pera članice DPG Jadranke Ostić i latinicom. Nakladnik: Društvo Senjana i prijatelja Senja "Senia". (J.B.)

7) Naš član Krešimir Veselić, sveučilišni profesor iz Hagen, održao je 27. ožujka 1995. u društvu "Auslandsgesellschaft Nordrhein-Westfalens" u Dortmundu popularno predavanje pod naslovom "Glagoliza - die alte Schrift der Kroaten" (Glagoljica - staro pismo Hrvata). Predavanje je bilo popraćeno projekcijama kao i originalnim zvučnim reprodukcijama glagoljaškog liturgijskog pjevanja. Općinstvo je pratilo izlaganje s velikim zanimanjem, što je došlo do izražaja i u živoj diskusiji nakon predavanja. Spomenuto društvo bavi se na popularnoj bazi upoznavanjem pučanstva s inozemstvom. (K.V.)

8) "Društvo prijatelja glagoljice z' Gabonjin" kod Dobrinja s otoka Krka organiziralo je pod vodstvom g. Svetka Ušlja tečaj glagoljice za djecu, održan u ljeto 1995.g. Osobita pažnja posvećena je učenju glagoljskoga kurziva. Gospodin Ušalj nam je skrenuo pozornost na potrebu izdavanja glagoljske početnice. Zanimljivi prilozi Svetka Ušlja o glagoljici u dobrinjskom kraju, kao i prilozi njegovih učenika, mogu se naći u zavičajnom listu "Hrusta". Tu je objavljena i latinična transliteracija znamenite glagoljske listine "slavnoga Dragoslava" od 1. siječnja 1100.g. (sačuvane u kasnijem prijepisu), najstarije poznate glagoljske isprave u Hrvata. koja se nalazi u kaptolskoj knjizi u Dobrinju. Gospodin Ušalj spominje da se ondje nalazi još velik broj glagoljskih isprava koje nisu pročitane niti objavljene.

9) Dana 22. lipnja 1995. Željezničarsko esperantsko društvo iz Zagreba organiziralo je jednodnevni "glagoljaški izlet" autobusom na otok Krk (Košljun, Krk, Jurandvor) na kojem je bilo i nekoliko članova DPG. (D.Ž.)

GLAGOLJAŠI I PJEVAJU!

Od zamisli da se u područja djelovanja Društva prijatelja glagoljice uvrsti oživljavanje i promicanje glagoljaškoga bogoslužja osnivanjem pjevačkoga zbora pa do ostvarenja, nije prošlo mnogo vremena. U utorak 31. siječnja 1995. sastali su se prvi put ljubitelji glagoljaškoga pjevanja u društvenim prostorijama u podrumu zgrade Matice hrvatske na Strossmayerovom trgu 4 da bi pod vodstvom o. Izaka Špralje, glagoljaša i profesora na Institutu za crkvenu glazbu Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta, utemeljili mješoviti pjevački zbor. Skupilo se oko dvadesetak, pretežno iskusnih zbornih pjevača, koji su pjevali u crkvenim zborovima na Ksaveru, u Palmotićevoj i u Sv. Blažu. Pristupilo je i nekoliko đaka, studenata i umirovljenika. Tako se moglo početi odmah, punim jedrima.

Na početku krupan zalogaj: Staroslavenska misa maestra Anđelka Klobučara, skladana po narudžbi Provincije franjevac glagoljaša na poticaj o. Anđelka Badurine, kao dar Provincije Zagrebačkoj nadbiskupiji u prigodi 900-te obljetnice. Vježbalo se marljivo za praizvedbu, i misu i druge dijelove, a onda konačno prvi nastup: 21. svibnja 1995., na blagdan posvećenja crkve na Ksaveru. Bilo je vrlo svečano. Zbor je na orguljama pratila prof. Hvalimira Bledšnajder i ukupni je dojam bio vrlo dobar. Domaćini, ksaverski fratri glagoljaši, bogato su pjevače počastili (kao što su ih tetošili i za vrijeme pokusa) i tako se nekako uspostavilo njihovo pokroviteljstvo nad zborom. Repertoar se i dalje širi, nastupi se redaju: 12. lipnja u Etnografskome muzeju prigodom promocije Glagoljaške ljetne škole u Korniću. Pjevači su se našli u glagoljaškom ambijentu s Krka uz dva narodna svirača na sopelama. Zatim 25. lipnja u crkvi Sv. Blaža, opet sv. misa.

Nakon ljetnoga odmora nastavak rada, nove i nove skladbe. 22. listopada sv. misa u župnoj crkvi u Retkovcu i nedavno, 3. prosinca, još jedan važan nastup, na Ksaveru, na blagdan sv. Franje Ksaverskoga. Vrlo svečano. Uspjeh još bolji. Zbor je dosad narastao na tridesetak pjevača. Pjevačica prilično, pjevača nešto manje; osobito su tenori brojem vrlo oskudno zastupljeni. Nadamo se da će novi članovi i dalje pristupati te da će se i problem tenora riješiti. Pokusi zbora su svakoga utorka u 19 sati u istim prostorijama gdje se i počelo. Ako Društvo prijatelja glagoljice dobije zatraženu novčanu potporu iz fondova za kulturu, bit će nešto i za zbor. Bit će i planiranih turneja i izleta. Ozračje u zboru je prijateljsko i vedro, a to je jamstvo dobre budućnosti zbora.

Vlatko Bilić

Glagoljaški pjevački zbor sa zborovođom o. Izakom Špraljom i skladateljem prof. Anđelkom Klobučarom pred crkvom sv. Franje Ksaverskoga 3. prosinca 1995.